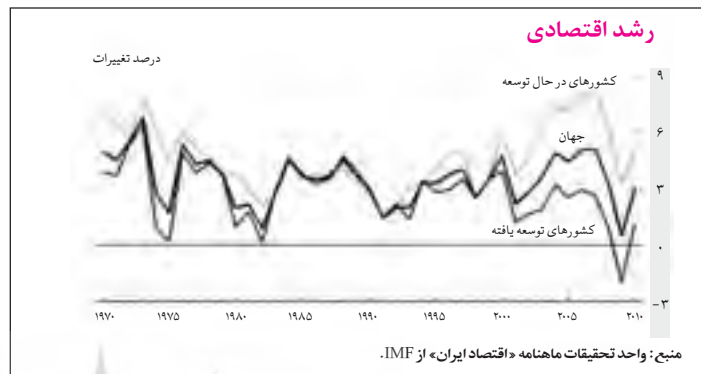

چشم‌انداز اقتصادی دنیا

۲۰۰۹: شاید راند آخر

پیش‌بینی می‌شود رشد اقتصادی دنیا در سال ۲۰۰۹ به ۰/۵ درصد کاهش یابد که این رقم از جنگ جهانی دوم تاکنون بی‌سابقه می‌باشد.

اوضاع اقتصادی جهان در سال آینده اندکی بهبود یافته و رشد آن به ۳ درصد خواهد رسید؛ هر چند میزان این رشد و همچنین زمان آن بستگی زیادی به چگونگی اجرای این سیاست‌ها دارد.

بازارهای مالی تحت فشار

با وجود تلاش‌های زیاد کشورهای پیشرفته و در حال توسعه، بازارهای مالی نتوانسته‌اند سرمایه‌گذاران را به سوی خود جذب کنند. پیش‌بینی می‌شود بازارهای مالی، همچنان در سال ۲۰۰۹ تحت فشار باشند. به هر حال، در کشورهای توسعه یافته تا زمانی که سیاست‌های جدید در پیش گرفته نشوند، وضع به همین منوال باقی خواهد ماند. بسیاری از سیاست‌های اتخاذی دولت‌های توسعه یافته تاکنون قادر به رفع آثار بحران و ظهور علایم مثبت از اقدامات گسترده مالی و پولی نبوده‌اند. در ماه‌های آخر سال ۲۰۰۸ تولید و تجارت در دنیا آفت چشمگیری داشت. علیرغم سیاست‌های اجرا شده، ادامه بحران اقتصادی منجر گردید تا ارزش دارایی‌ها به شدت کاهش یابد. کاهش قدرت خرید، در نتیجه آفت ارزش دارایی‌ها و منابع ثروت خانوار، منجر به کاهش تقاضای کل جامعه و تشدید شرایط رکودی حاکم بر آن شد.

از سوی دیگر، عدم اطمینان مصرف‌کنندگان به اوضاع اقتصادی، منجر به تأخیر آنها در انجام خریدهایشان شده است. بیشتر مردم خریدهای خود را به تعویق انداخته و منتظر هستند تا وضعیت تغییر یابد. این موضوع خود فشار بیشتری را بر کاهش تقاضا وارد می‌آورد. علاوه بر این موارد، گفته می‌شود میزان تولید در کشورهای توسعه یافته در سال ۲۰۰۹ حدود ۲ درصد کاهش خواهد یافت. این آفت را تنها می‌توان با سال‌های ۱۹۷۴ و ۱۹۷۵ و دوره ۱۹۸۰ تا ۱۹۸۲ مقایسه کرد.

در پیش گرفتن سیاست‌های جدید مالی، ارایه بسته‌های گوناگون و همچنین کاهش شدید نرخ‌های سود بانکی در کشورهای توسعه یافته، منجر به بهبود اوضاع اقتصادی در پایان سال ۲۰۰۹ خواهد شد. البته با همه این احوال پیش‌بینی می‌شود رشد تولید در سال ۲۰۱۰ به یک درصد برسد. در کشورهای در حال توسعه نیز رشد

و بازیابی، بسیار مهم‌تر از اعمال سیاست‌های ناپخته و کلامی دولتمردان جهان است. این سیاست‌ها باید در نهایت به تقویت تقاضا در بازار منجر شوند. از سوی دیگر، باید برای اجرا و طراحی این سیاست‌ها، همکاری‌های بین‌المللی جامعی نیز صورت پذیرد. بر اساس پیش‌بینی‌ها، رشد اقتصادی جهان در سال ۲۰۰۹ با کاهش چشمگیری مواجه خواهد بود، به طوری که نسبت به پیش‌بینی قبلی در نوامبر سال گذشته، ۱/۷۵ درصد کاهش را نشان خواهد داد. البته با در پیش گرفتن سیاست‌های انبساطی و افزایش ارایه تسهیلات،

سیاست‌های اتخاذی دولت‌ها برای مقابله با بحران جهانی، تاکنون نتوانسته تأثیری جدی بر جلوگیری از رکود حاکم بر دنیا داشته باشد، چراکه تا زمانی که اوضاع بازارهای مالی دنیا بهبود نیابد، انتظار اصلاح اقتصاد جهانی و رفع مشکلات ناشی از بحران، منطقی نخواهد بود. لذا اتخاذ سیاست‌های مالی جدید در راستای کاهش میزان تسهیلات نظارت نشده و وام‌های مشکوک الوصول، طبقه بندی شرکت‌های مختلف بر اساس میزان بدهی‌های آنها و تزریق نقدینگی کافی به مؤسسات مختلف مالی جهت اجرای برنامه‌های تعدیل

چشم‌انداز اقتصاد جهانی با نگاهی به گذشته

متغیر اقتصادی	نواحی مختلف جهان	۲۰۰۷	۲۰۰۸	۲۰۰۹*	۲۰۱۰*
تولید جهانی	اقتصاد کشورهای پیشرفته	۲/۷	۱/۰	-۲/۰	۱/۱
	آمریکا	۲/۰	۱/۱	-۱/۶	۱/۶
	کشورهای ناحیه یورو	۲/۶	۱/۰	-۲/۰	۰/۲
	کشورهای تازه صنعتی شده آسیایی	۵/۶	۲/۱	-۳/۹	۳/۱
حجم تجارت جهانی	کشورهای در حال توسعه	۸/۳	۶/۳	۳/۳	۵/۰
	آفریقا	۶/۲	۵/۲	۳/۴	۴/۹
	اروپای مرکزی و شرقی	۵/۴	۳/۲	-۰/۴	۲/۵
	کشورهای در حال توسعه آسیایی	۱۰/۶	۷/۸	۵/۵	۶/۹
تورم مصرف‌کننده	خاورمیانه	۶/۴	۶/۱	۳/۹	۴/۷
	روسیه	۸/۱	۶/۲	-۰/۷	۱/۳
	واردات کشورهای توسعه یافته	۴/۵	۱/۵	-۳/۱	۱/۹
	واردات کشورهای در حال توسعه	۱۴/۵	۱۰/۴	-۲/۲	۵/۸
تورم جهانی	صادرات کشورهای توسعه یافته	۵/۹	۳/۱	-۳/۷	۲/۱
	صادرات کشورهای در حال توسعه	۹/۶	۵/۶	-۰/۸	۵/۴
تورم مصرف‌کننده	کشورهای توسعه یافته	۲/۱	۳/۵	۰/۳	۰/۸
	کشورهای در حال توسعه	۶/۴	۹/۲	۵/۸	۵/۰

* این ارقام پیش‌بینی صندوق بین‌المللی پول برای سال‌های مذکور می‌باشند. استخراج: ماهنامه «اقتصاد ایران» از IMF.

سال روسیه برای روسیه

چشم‌انداز اقتصادی روسیه در سال ۲۰۰۹ تحت تأثیر شرایط داخلی و بین‌المللی این کشور، مبهم است.

به طوری که مازاد تجاری روسیه که به شدت در حال رشد بود، با روندی معکوس روبه‌رو خواهد شد. برای جبران چنین وضعیتی، دولت مجبور است به میزان بیشتری از صندوق ذخیره ارزی خود برداشت کند که بخشی از این برداشتها، صرف امورات شرکت‌های ناکارآمد دولتی خواهد شد. در نتیجه سهم دولت در اقتصاد کشور افزایش خواهد یافت که این مسأله نیز تلاش برای کاهش نرخ تورم را - که در حال حاضر، تقریباً دو برابر شده است - پیچیده‌تر خواهد کرد. علاوه بر این مسایل پیش‌بینی می‌شود روس‌ها در سال ۲۰۰۹ با کُندی رشد درآمدهای واقعی خود روبه‌رو شوند. همه این عوامل باعث خواهد شد که اگر روسیه در گذشته تنها نگرانی کرملین بابت گروه محدودی از شورشیان آزادی خواه روسی بود، امروز احتمال نارضایتی تعداد بیشتری از مردم کشور را نیز دور از ذهن نپندارد.

از این پس، رشد اقتصادی روسیه، بیش از پیش بر سرمایه‌گذاری خارجی متکی خواهد شد. سناریوی خوش‌بینانه در این زمینه آن است که نیازهای اقتصادی روسیه، دشمنی این کشور را نسبت به غرب کمتر کرده و نظام سیاسی این کشور - که توسط پوتین ایجاد شد و اکنون مدودف آن را دنبال می‌کند - انعطاف بیشتری از خود نشان دهد. البته جنگ روسیه در گرجستان، احتمال وقوع این سناریو را کمتر می‌کند. در عوض، منطق حکومت پوتین مبنی بر اتخاذ سیاست خود اتکایی، نشان‌دهنده این است که روسیه همچنان بر تعداد دشمنان خود در داخل و خارج از کشور خواهد افزود. این به معنی افزایش دشمنی و درگیری در محدوده کشورهای اتحاد جماهیر شوروی سابق است که روسیه هنوز آن را حوزه نفوذ خود می‌داند.

پیش‌بینی رویدادهایی که در سال ۲۰۰۹ پیش روی روسیه است و پاسخ به این سؤال که وعده‌های اطمینان‌بخش مدودف تا چه حد با واقعیت مطابقت دارد، کار بسیار مشکلی خواهد بود. نشانه‌ها حاکی از آن است که این کشور از زمان روی کار آمدن ولادیمیر پوتین در سال ۲۰۰۰ اولین سال سخت خود را تجربه خواهد کرد. جنگ نسبتاً پیروزمندانه روسیه در گرجستان که نقطه اوج دوران پوتین بود، نه تنها نفعی برای روسیه نداشت، بلکه حتی باعث شد روابط آن کشور با غرب تیره‌تر شود. در آن شرایط که قیمت‌های جهانی انرژی، روندی رو به رشد را تجربه می‌کرد، یکی از دلایلی که پوتین می‌توانست انتقادات غرب را در مورد مسأله حقوق بشر یا ضعف مدیریت شرایط اقتصادی نادیده بگیرد، این بود که روسیه از شرایط اقتصادی خوبی بهره می‌برد. این امر باعث شد تا کرملین هیچ‌گاه بهای نابودی شرکت نفتی یوکوس را - به واسطه حراج کامل این شرکت ورشکسته در ازای دریافت مالیات توسط دولت - نپردازد و یا به اصلاح شرایط توافقنامه‌های مشارکت در تولید با شرکت‌های خارجی اقدام نکند. افزایش قیمت نفت و گردش دایمی اعتبارات ارزان قیمت از بانک‌های خارجی، موجب شده بود که پوتین احساس شکست‌ناپذیری کند و در نتیجه، مشکلات ساختاری اقتصاد روسیه پوشیده بماند.

در سال ۲۰۰۹ روسیه با شرایط اقتصادی بسیار سخت‌تری دست و پنجه نرم خواهد کرد. در نتیجه بحران مالی جهان، اعتباراتی که از بانک‌های خارجی به این کشور وارد می‌شدند، تقریباً متوقف شده است. قیمت نفت به شدت کاهش یافته و میزان واردات نسبت به صادرات با سرعت بیشتری افزایش می‌یابد،

اقتصادی از ۶/۲۵ درصد در سال ۲۰۰۸ به ۳/۲۵ درصد در سال جاری خواهد رسید. دلیل این موضوع نیز کاهش تقاضا برای کالاهای صادراتی، افت قیمت کالاها و سخت‌تر شدن اوضاع بازارهای مالی است. البته سیاست‌های جدید کشورهای در حال توسعه، امکان مبارزه با شوک‌های اقتصادی بزرگ را برای آنها فراهم کرده است. به همین دلیل اگر چه در اوضاع فعلی، رشد اقتصادی این کشورها کاهش یافته، اما این میزان رشد، نسبت به رکودهای پیشین بیشتر است. به عنوان مثال، کشورهای در حال توسعه قاره آفریقا، به دلیل اجرای سیاست‌های کلان اقتصادی مناسب، این بار راحت‌تر می‌توانند با مشکلات بحران جهانی اقتصاد کنار بیایند؛ هر چند قاره آفریقا به دلیل داشتن کشورهای فقیر و وابستگی شدید به صادرات مواد اولیه، دارای موقعیتی ضعیف‌تر در دنیا می‌باشد.

کاهش قیمت‌ها

بحران اقتصادی جهان، علیرغم کاهش شدید تولید و مسایل ژئوپلیتیک، منجر به افت قابل توجه قیمت کالاها و خدمات شده است. قیمت نفت نیز نسبت به زمان اوج خود در ماه ژوئیه سال ۲۰۰۸ با نزولی ۶۰ درصدی مواجه شده است. از سوی دیگر، بر اساس پیش‌بینی صندوق بین‌المللی پول، متوسط قیمت نفت در سال جاری ۵۰ و برای سال آینده ۶۰ دلار خواهد بود. قیمت فلزات و محصولات غذایی نیز روندی نزولی را تجربه نموده است. همین موضوع باعث شده تا چشم‌انداز رشد اقتصادی برخی کشورها که به صادرات مواد اولیه وابسته‌اند با کاهش مواجه شود.

کاهش فشارهای تورمی

پیش‌بینی می‌شود در کشورهای توسعه یافته، نرخ متوسط تورم از ۳/۵ درصد در سال ۲۰۰۸ به رقم بی‌سابقه ۰/۲۵ درصد در سال ۲۰۰۹ و ۰/۷۵ درصد در سال ۲۰۱۰ برسد. کاهش فعالیت‌های اقتصادی و کاهش قیمت کالاها از فشارهای تورمی کاسته‌اند. کشورهای در حال توسعه نیز نرخ تورمی ۵/۷۵ درصدی را در سال ۲۰۰۹ و ۵ درصدی را در سال ۲۰۱۰ تجربه خواهند کرد. این در حالی است که میانگین تورم آنها در سال قبل ۹/۵ درصد بود. ■

پیش‌بینی اقتصادهای خاورمیانه و شمال آفریقا

۱۳۸۸/۲۰۰۹

کشور	رشد اقتصادی (درصد)	محصول ناخالص داخلی (میلیارد دلار)	تورم (درصد)	جمعیت (میلیون نفر)	تولید سرانه (دلار)
عراق	۶/۷	۹۲	۵/۴	۲۹/۹	۳,۰۹۰
مصر	۵/۷	۱۸۴	۹/۱	۷۸/۶	۲,۳۵۰
لبنان	۳/۱	۲۸	۳/۲	۳۱/۹	۶,۵۷۰
عربستان سعودی	۳/۳	۳۹۳	۱۰/۳	۲۸/۵	۱۵,۲۳۰
ایران	۳/۸	۳۸۷	۲۵	۷۲/۹	۵,۳۱۰
اسرائیل	۲/۷	۲۰۹	۳/۲	۷/۴	۲۸,۱۲۰
اردن	۴/۰	۲۱	۳/۶	۶/۳	۳,۳۲۰

استخراج: ماهنامه «اقتصاد ایران» از اکونومیست.